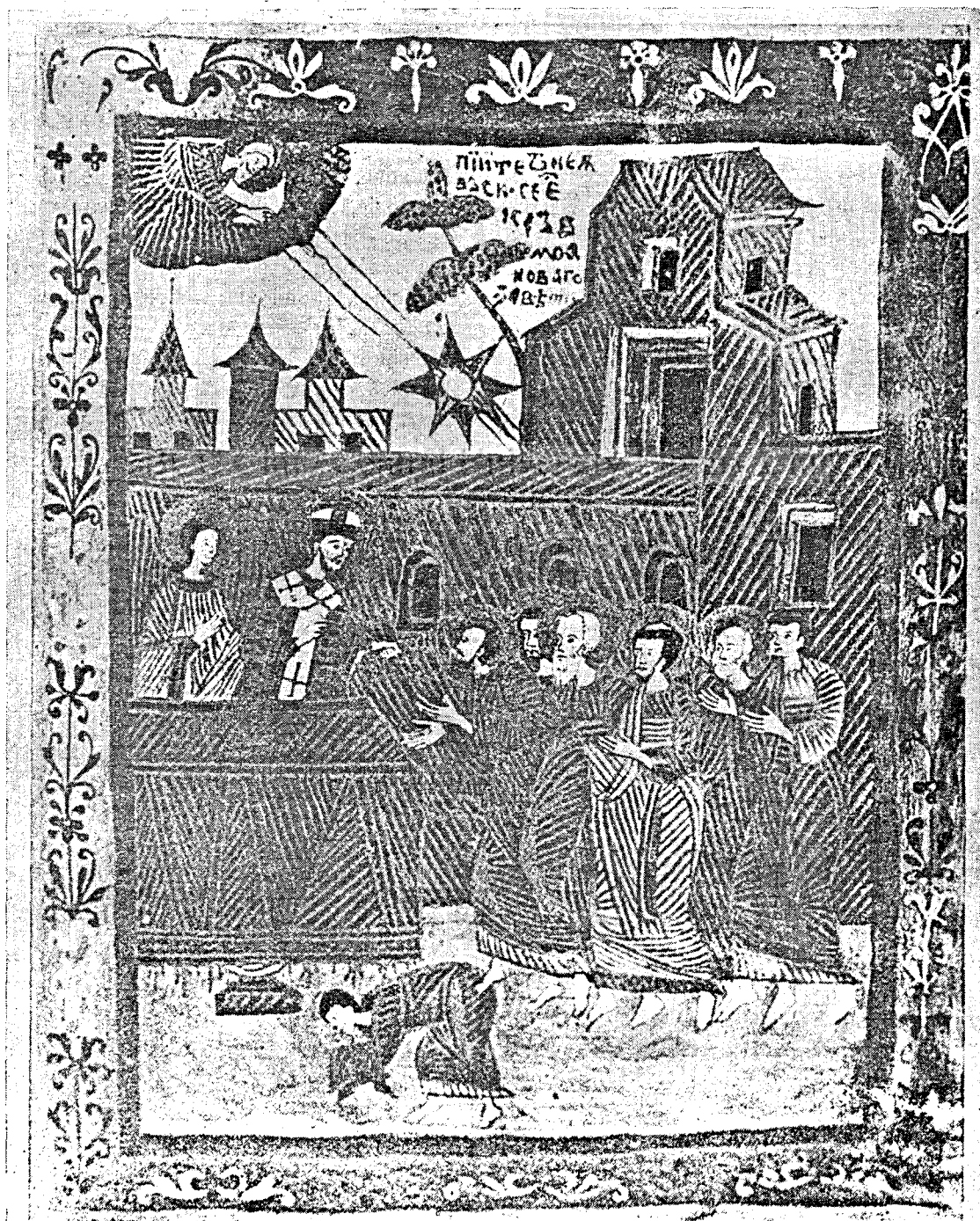

DUMINICA UNIVERSALII

IMPARTĂȘIREA APOSTOLILOR

Frescă dela Dragomirna

UNIREA PRIN CULTURĂ

Sărbătoarea unirii s'a desfășurat stângaci așa cum oamenii talmăcesc de obicei bucuriile lor publice: cu alaiuri, steaguri și muzici plimbate pe uliți.. Dar bucuria din stradă nu a pășit nicăeri dincolo de praguri. Nimeni nu a dus acasă preocupările și grija acestei uniri, a cărei serbare a ajuns o deșartă formalitate, salutăată numai de cei cărora le e prilej de vacanță. Dar cei ce văd în unire numai latura politică, perimată, greșesc. Un eveniment așa de întreg, o culme istorică a unui neam, nu poate încăpea în îngustimea unei acțiuni trecătoare. Aici trebuie văzut capătul unui șir întreg de fapte ce ies și trec dincolo de omenesc, spre a intra în marile bucurii ale naturii divine, făcătoare de munți și popoare: căci e vorba de tainele devenirii unui popor. Națiunea, încordată timp de sute de ani, ca un arc puternic, a repezit în sfârșit săgeata drept în țintă. Că a urmat apoi discordarea în toți și pretutindenea, o simțim îndeajuns astăzi. Dar urmașii noștri nuși vor mai roade puterile râvnind după unitatea națională. Ei, dacă vor ști să o păstreze, se vor putea da întregi vremii și stării lor, fără să se mai străduiască să le schimbe.

Unirea este mereu prilej de punere în lumină a tuturor elementelor istorice și subistorice, cari au contribuit de când putem ști noi la edificarea României de astăzi. Ca într'un mal de spărtură năpraznică ce s'ar fi deschis de

o dată în muntele timpului, s'ar putea vedea cum s'au așezat, teancuri - teancuri, în marea vieții, straturile de oameni, fapte și 'ntâmplări - ca miliardele de gănganii în rocile sedimentare - menite să iasă odată deasupra valurilor, crescând încet până la culmea de acum cu așteptarea lentă și răbdătoare a tuturor Realităților. Iar cece merită să fie pus în toată vaza este cimentul care a unit strâns toate aceste cochilii, atât în viață cât și în moarte, dându-le puțința să se închege în stânci fundamentale. Or, acest prețios ciment nu a fost de cât cultura sub orice formă, cât de grosolană s'ar fi arătat.

Un popor nu e un organism fiziologic oarecare; el trebuie conceput ca o realitate spirituală, ca un suflet uriaș. Tot cece îl luminează și-i dă o cunoștință și o conștiință de sine este cultură. De la grai, obiceiuri și datine, până la cele mai semețe gânduri și înfăptuiri spirituale, toate ajută la alcătuirea uriașului suflet colectiv ce fac parte din categoria culturii.

Pe măsură ce sufletul neamului se deschide la cultura cea mare, altoită pe trunchiul propriei individualități, de la 1821 și 1848 înainte, pe aceeași măsură se statornicește soarta cea de mult croită în fundul vremilor: unitatea națională. Când ne-am cunoscut toți la olaltă, frați prin mijlocirea culturii, nici o piedică n'a mai putut rezista și unirea s'a făcut deplină.

TERȚINELE DUNARII

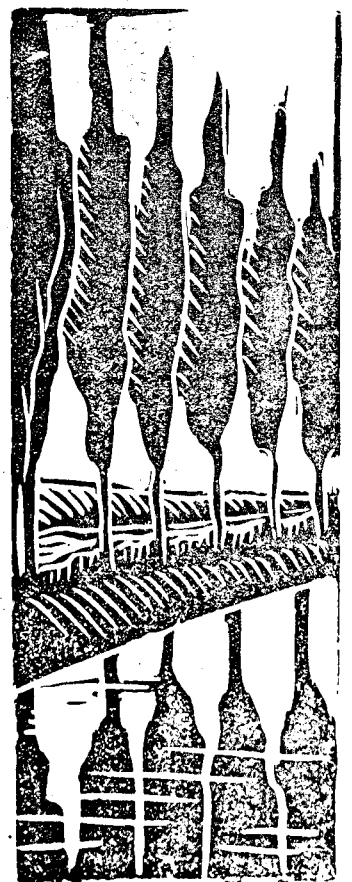
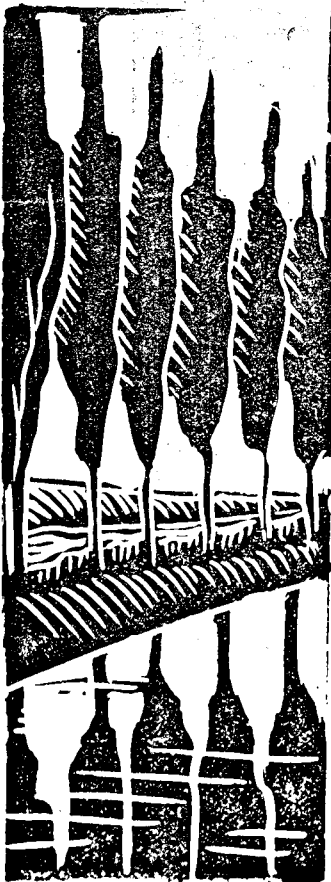
Fond aprins de soare-apune.
Sălcii trase cu cărbune.
Liniște de rugăciune.

Miez de noapte. Nuferi albi pe baltă.
Albi luceferi sus pe bolta 'naltă.
Visuri albe strânse laolaltă.

Sbor de rațe peste baltă. Becaține
Pescuind cu pași cocheți pe margini. Cine
A trecut tiptil-tiptil printre cătine?

Vis de sălcii plângătoare.
Plâns de pleoape visătoare.
Vis și plâns să fie oare?

Ion Popuș

COMOARA REGELUI DROMICHET

— Fragment de roman —

Boldur Iloveanu, rămase singur în casa deșartă și vastă, cu scoarțele strânse sul și cu tablouri pe pereți, înfățișând oameni pe care nu i-a uitat de mult. Il găsi amurgirea la fereastră, privind satul ireal și depărtările fume-goose. Ploaia contenise. Prin sfâșieri vinete de nori, apărea cerul rănit, cu lumini galbene și sinistre, cu pete late de sânge. Apoi noaptea surpă zid

de întuneric și pe aceste lumini livide

totul fu negru, nepătruns și amenințător. Bătrânul clănțâni din dinți, de frigul încăperilor și de fiorul lăuntric.

A doua zi, pereții îl înăbușeau. Ieși singur în curte și în parc, cum nu făcuse din cea mai depărtată a lui tinerețe.

În bazenul pătrat, cu marginile de piatră căzute și măcinate, apa de ploaie neagră și putredă, răstrângea ochiuri tremurate de cer. Leii de bronz, din cele patru unghiuri căscău guri coclite.

O broască îl privi cu ochii inelați de aur, pe urmă înnotă svâcnind cu picioarele lungi și se ascunse sub nămolul gras. Erau și mormoloci, pui numai cu două picioare, alții cu patru și încă purtând coadă: toate fazelă din metamorfoza neamului batracian, ca monstruoase rămășiți supraviețuind din fantastica faună a smârcurilor primordiale. Plecat deasupra, își văzu chipul slab în apa mucedă, ca un cap înecat demult și demult putrezit.

Parcul geometric și civilizată al lui Enache Iloveanu, sfărmasse toate alinierea într'o nesăbuită victorie a elementului vegetal ca un miracol strămutat din pădurile ecuatorului. Copaci streini, care crescuseră strâmb și chir-ciți sub foarfeca grădinarului neamț; lăsați numai, la puterile lor, prinseseră rădăcini adânci, se înmulțiseră prin puieti și semințe; amestecați și împlețiți cu semințerii localnici, făceau un zid nepătruns și întunecos, de

arbori și arbuști, baricadând potecile vechi, împodobindu-se cu flori necunoscute și bizare, schimbând aspectul locului ca o desordonată grădină de experiență botanică de unde ochii așteptau fără mirare să vadă apărând și făpturi potrivite privescilor: șerpi groși cât brațul, pasărea muscă, o maimuță balansându-se în leagănul de liane.

Invazia aceasta și triumful vieții vegetale, făceau și mai dezolantă paragina așezărilor părăsite de mâna omenească,

Erau bănci de piatră, căzute și intrate în stăpânirea ierburilor. Socluri astupate de smeuși și de cărceii plantelor agățătoare. Prin acoperișul chioșcului cu viță, străbătuse un mesteacăn subțire și svelt, ca un gât pătat alb și negru, de girafă.

Iar în fund de tot, mica bisericuță de piatră a boierilor Iloveni, cu morminte și cruci de jur împrejur, părea retrasă lângă împrejmuirea înaltă, ca o ultimă cetate de apărare a morților. Aci, scaieții, spinii, măcieșii, sălcii plângătoare și vrejurile, acoperiseră pietrele și răsturnaseră crucile.

Era și aceasta o părăsită cetate a morților. Biseri-

cuța nu se mai afla în folosință de peste o sută de ani.

Boierul Enache Iloveanu, cu idei înaintate și volteriane, avusese alte griji și înțelesese să înceapă alte prefaceri, decât restaurarea unui altar de închinare care nu-l în-

teresa, zidit de cine știe ce strămoș, în cine știe ce timp. Părăsirea dura de atunci.

Boier Enache însă, o cruțase, să-și păzească morții adunați împrejur, cum își împlinise ea datoria din veac.

Pe acești morți, în aceste morminte, îi căuta acum Boldur Iloveanu, cu mersul lui gârbovit și împovărat de noroiul tălpilor.

Îi căuta și nu-i recunoștea. Nici nu-i cunoscuse vreodată. Ei erau ai acestui pământ. El era numai un pelerin strein. Trăise în Paris. Crezuse că va afla dela dâșii un sfat și o îmbărbătare. Monumentele rămaseră mute în supărarea lor.

Boldur Iloveanu se așază ostenit pe un bolovan de pietre, în fața unei asemenea lespezi de mormânt.

Un melc își târa casa rotundă în spinare, însemnând drumul cu o dără argintie.

Boldur Iloveanu rămase în fața lespedei, cu fruntea în palme. Nu simți când iarăși începu să curgă o ploaie mărunță. Știu aceasta, numai când Joseph, valetul, ajunse căutându-l și aci, după ce străbătuse chemând, toată grădina și curtea. Se ridică, supus. Il urmă, supus. Seara era în pat, sub trei așternuturi, clănțanind de frig și svârlindu-le pe toate, când începea să se sfârlogească de arșiță.

Două săptămâni a zăcut, între viață și moarte.

Niciodată domnul avocat Emil Sava, nu a purtat cu mai multă durere, atâta grijă pentru însănătoșirea unui prietin și client. Și niciodată, un bolnav, n'a părut mai împăcat cu un sfârșit care deslega toate, atât de ușor și la timp.

Tot orașul și județul, știu că la Piscul Voevodesei, se află în ghiară de moarte, un om care nu făcuse nimănui, nici un rău și nici un bine; tot orașul și județul, au admirat atâta dovadă de simțire prietenească și de omenie, pe care o arăta domnul Emil Sava avocat și prefect, față de un bolnav ce nu-i este nici frate, nici rudă, nici binefăcător. Nimeni deocamdată nu putea înțelege taina acestei generoase îngrijorări. Domnul avocat Emil Sava, știa ceia ce nu interesa încă pe alții, în afară de câțiva tovarăși ai domniei-sale. Moartea lui Boldur Iloveanu, înainte de a semna un act de vindere-cumpărare, putea să aducă neprevăzute încurcături și un inamic încă necunoscut, dacă nu o coaliție de inamici. Undeva, se mai aflau desigur rude de a treia și a patra spiță; acci veri și nepoți, care răsar din pământ la înmormântări și deschideri de succesiune.

Unul ori altul, s'ar găsi îndată printre aceștia, gata să primească moștenirea, achitând creditorii și despăgubind pe ceilalți pretendenți, ca să rămână el stăpân pe conacul Ilovenilor și pe moșia încă neexpropriată. Un asemenea mosafir nepoftit însemna un dușman și poate mai mult decât un dușman. Trebuia înlăturat cu orice preț. Iar prețul acesta era viața bolnavului din pat, înfășurat în cearceafuri ude și pus cu sila să-și sugă drojdia de putere, din biberonul baloanelor de oxigen.

Două săptămâni a durat lupta între moarte și domnul avocat Emil Sava. Până la sfârșit a biruit domnul avocat.

Intr'o dimineață, bolnavul s'a aflat ridicat în perne, cu ochii spre fereastra deschisă din față, unde hohotea luminos un soare călduț de Mai, cu săgetări de rândunele pe cerul albastru și cu năvala dureroasă a parfumului de iarbă de primăvară, de flori.

Boldur Iloveanu a înclinat bărbia în piept, vorbind încet :

— Joseph, n'a fost ce așteptam eu! Dumnezeu m'a părăsit.

— Dumnezeu a fost mare și bun cu noi. Medicii spun că în trei săptămâni putem pleca... Ați avut dreptate. Aerul acesta e prea tare pentru noi...

— Și morții de aci mă resping, adăogă coalescentul.

— *Grâce à Dieu!* pricepu în felul lui, Joseph.

Cu un bătrân vlăguit de boală și desprins de cele pământeste, domnul avocat Emil Sava, a încheiat repede actele, fără să mai întâmpine nici o rezistență. După două săptămâni, Boldur Iloveanu înfășurat în blănuri și în pléduri, a fost purtat în automobilul cu arcuri moi,

până la Tribunal, unde a semnat în numeroase exemplare, numeroase acte de vânzare, care împărțeau moșia Piscul Voevodesei, între mai mulți cumpărători, întovărășiți să dea un preț de toată lumea recunoscut, mai mult decât generos. Cumpăra inginerul Constantin Grințescu, cumpăra Iordan Hagi-Iordan, cumpăra un necunoscut cu figura verzuie și cu o șuviță de păr pe frunte, adus de Iordan-Hagi-Iordan să figureze pe acte în locul domnului avocat Emil Sava, cumpărau în tovarășie, o parcelă divizată, domnii Iliuță și Nicachi Sacară.

O singură primejdie se ivise și a fost de îndată înlăturată. Cât timp Boldur Iloveanu se afla în cavalecență, înălțat între perne, de trei ori se înfățișase Zaharia Duhu, cerând îngăduire să spună câteva vorbe. Voia să ceară stăpânului din Piscul Voevodesei, să nu

înstrăineze moșia cu nici un preț și în atâta grabă, cum se împrăștiase svon. Din ce pricină se încumeta să dea asemenea sfat, n'ar fi putut spune. Era legat de cuvântul dat. Dar se simțea îndestul de tare pe cele știute de el, ca să descopere argumentele fierbinți de care ar fi fost nevoie, pentru a strămuta o hotărâre pusă la cale de alții.

Drumul cel dintâi a fost nenorocos. S'a întâmplat să se potrivească exact, cu momentul când domnul avocat Emil Sava, cobora scările. Domnul avocat a bănuț ceva și s'a întors din cale. A tras pe Joseph la o parte și i-a arătat că bolnavul nu trebuie să fie turburat de nici un fel de vizite și mai ales de un maniac căutător de comori, ca individul care aștepta în capul scării.

Joseph, a privit la individ din ușa și l-a recunoscut îndată :

— Imi amintesc, domnule avocat. *C'est un drôle type!*

Vă garantez că nu va trece pragul.

— Tocmai. *C'est un drôle type, Joseph.* Un nebun.

Domnul avocat Emil Sava și-a continuat drumul cu inima ușoară. Din treacăt, l-a întrebat, pe individul de jos, cu un surâs de îngăduitoare compătimire :

— Ce mai e domnule Zaharia Duhu, cu comoara dumitale?..

Răzeșul a răspuns, apăsător și tăios :

— De, domnule prefect ! Unii umblă după o comoară, alții după alta. Unii n'o găsesc, fiindcă n'au noroc. Alții își fac ei norocul și-atuncea sunt voioși, cum te văd pe dumneata !

Domnul avocat și prefect Emil Sava, a înlăturat orice altă vorbă. S'a închis în automobilul cu geamuri mari

ca vitrina spițariei din târg și a spus șoferului să pornească, bombănind singur și amenințător împotriva unui oarecare răzeș colțos, care începe să devină primejdios și trebuie pus la rezon.

Al doilea și al treilea drum al lui Zaharia Duhu, au fost tot atât de zădarnice, măcar că de această dată domnul Emil Sava lipsea. Intrarea era păzită de neclintita fidelitate a lui Joseph. Pe urmă, Zaharia Duhu, știu că sosește prea târziu.

Intr'o dimineață, la sfârșitul lui Maiu, Nichifor Rățoiu a tras pentru ultima oară, la scară, trăsura cu mârțoașele păroase și jupuite de ham.

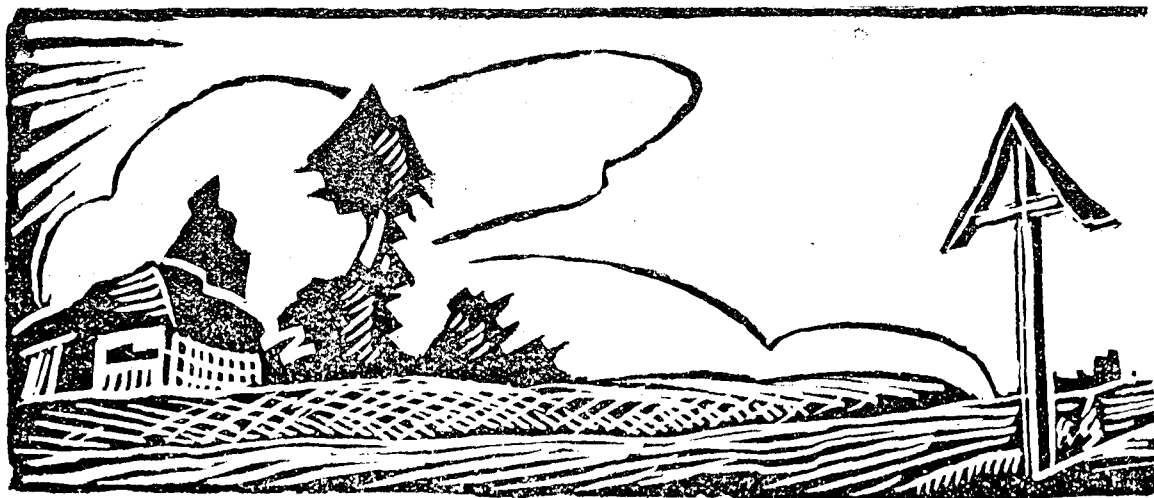
Boldur Iloveanu a coborât, sprijinit de valetul, tot atât de slab și spectral, ca el. Slugile priveau de după perdele. Numai câinii dedeau bucuroși din coadă, sărind în jurul unui fost stăpân, pe care nu l-au cunoscut și n'avea să se mai întoară.

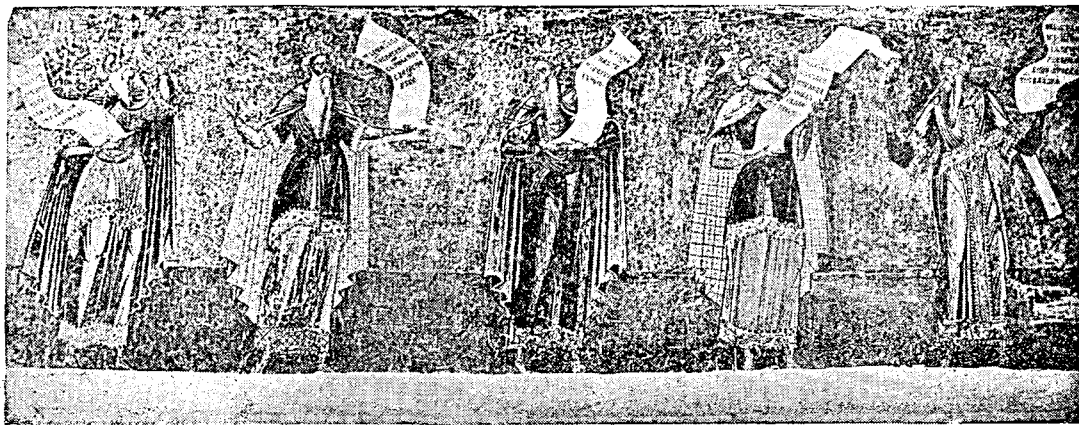
Boldur Iloveanu, întoarse capul să-și ia rămas bun, ca orice drumeț în clipa plecării. Dar nu avu cui să rostească urare. Trăsura porni.

Departate în vale, prin tunelul aleei de tei și de plopi, satul se mai văzu ca printr'un binoclu întors : plugarii ca albe pete mișcătoare în verdele câmpului, o ceată de copii, turmele oilor mărunte ca furnicile. Toate micșorate, ireale, inaccesibile, ca o lume în miniatură.

Boldur Iloveanu tuși în batista albă. Vizitiul îndemnă caii cu hâde încruntări și vrăjmașe sudălmii, alături de valetul în haina neagră, țapăn și grav, ca un cioclu.

Cesari Petrescu

Friza filozofilor.

Frescă din Sucevița

DELIMITĂRI

Se vorbește de la o vreme stăruitor și pretutindeni despre cultură. Grija de cultura masselor, necunoscută antichității, este nu numai una din cele mai fericite cuceriri ale democrației, ci în acelaș timp supremul deziderat al filosofiei: cultura mulțimei e poate forma de-săvârșită a filantropiei.

Acest fapt a adus în preocupările publicului cuvinte și noțiuni, ale căror hotare și înțelesuri nu sunt bine limpezite pentru mulți. Fără să fie o crimă, este o lipsă totuși să confuzi cultura cu civilizația, și educația cu instrucția, cum se face curent. O delimitare a cuprinsului lor, va dumeri pe mulți și îi va împăca cu o serie de fapte nepricepute astfel.

Să stabilim dela început deosebirea între civilizație și între cultură, cât e cu puțință, pe temeiul exemplelor. Gândiți-vă la ultimii ani din viața lui Tolstoi. Acest mare om, mare în cel mai desăvârșit înțeles al cuvântului, un prinț al spiritului, trăia ca cel mai sărac mujic. Retras într'un sat dosnic, în mijlocul țaranilor de care nu se deosebea prin nimic, umbla îmbrăcat în caftan grosolan, cu cisme de iuft, nu purta ceas, nu întrebuița automobil nici trăsură, nu avea electricitate, nici confort, mânca mâncări simple gătite de mâna lui, își dregea singur ciobotele și își cârpea hainele, dormea îmbrăcat pe un mindir. Cu un cuvânt, ducea o viață aproape necivilizată, lipsită de confort și de înlesnirile moderne. În schimb ce viață bogată lăuntrică, ce avuții sufletești dăruia lumii, ce înălțime morală, ce putere de sacrificiu și de exemplu, ce mângâiere oropsiților, ce speranță flămânzilor de mai bine. Aici, în acest mediu, mai mult decât sărac, s'au înfiripat și au crescut „Invierea“, și toate operele lui de prefacere socială, ale căror urmări dăinuiesc și azi. Tolstoi întrupa în el întreaga cultură pe care a putut-o ajunge omul pe pământ. În pieptul lui bătea inima tuturor oamenilor și după ritmul ei se lua întreaga lume. Dar Tolstoi, în acelaș timp era foarte departe de civilizația timpului său, trăia ca un eschimo, sau ca un indian.

Prin urmare, cultura este în deosebi de esență sufletească, de domeniu moral și intelectual. Pe când civilizația este materială, mecanică.

Cultura este un scop în sine, un țel înalt după care se străduie omul. Civilizația nu poate fi decât un mijloc pentruca omul să ajungă la perfecțiune.

Civilizația este totalitatea mijloacelor prin care supunem și dominăm natura. Civilizatul aservește și distruge. Pe când omul cult poate trăi frățeste cu natura în bună înțelegere, fără siluire.

A spune de cineva că este cult fiindcă poartă ceas, umblă bine îmbrăcat și încălțat, se plimbă cu autombiul și călătorește cu avionul, este nu numai un mahalagism, dar o adâncă greșală.

Un Livingstone în întunecimile cele mai grozave ale Africei, jefuit și hărțuit de sălbateci, sdrențaros, flămând, bolnav, lipsit de cel mai mic confort va fi tot omul cult, personalitatea nesdruncinată, sufletul generos, gândul limpede și înalt, cum era când plecase să ducă lumina în acele paragini. El va ști să se impue, încât, fără o armă, fără un tovarăș, sleit de friguri, va strânge pe sălbateci în juru-i, îi va îmbuna, le va înspera încredere și va muri pe mâinile lor, jefuit de toți cu numele de „părintele alb“. Cultura lui nu era deci numai o podoabă a sufletului, ci se talmăcea în fapte, în gesturi, în hotăriri, în realizări.

Căci cultura este mai activă, mai hotăritoare, mai eficace decât civilizația.... Cultura e vie, pe când civilizația fără cultură duce la moarte.

Civilizația este indiferentă, inumană. Cu o telegramă poți deslănțui un război sau grăbi o catastrofă.

Singură cultura este omenească, are milă și grije de om.

Cultura este necesară ca un corectiv la excesul de civilizație.

Aceste înalte însușiri sufletești și morale, această civilizație a sufletului, nu a lucrurilor din afara noastră se câștigă cu greu și încet... Cultura este un proces

lent dinăuntru în afară. Ea înseamnă și stropește cu lumină nu numai un om singuratic, ci un neam întreg...

Căci pe scara culturii unele popoare sunt mai ridicate, altele mai joase, deși pe treapta civilizației toate pot fi la același nivel....

Și Rușii și Englezii au trenuri, automobile, electricitate, avioane, radiofonie, etc, dar gândiți-vă la cultura poporului englez și la cultura celui rus, la demnitatea unuia și la destrăbălarea celuilalt; la înălțimea morală a celui dintâi și la rătăcirile celui din urmă. La respectul pentru om și libertatea dintr'o parte și la sclavia, prigoanele și cruzimea de cealaltă.

Cultura colectivă, mai greu de încheșat, decât cea individuală, își exersează presiunea ei binecuvântată, tot așa cum ne apasă formidabila coloană de aer de deasupra noastră, fără să o simțim. Dacă ne ridicăm la o înălțime mare unde presiunea atmosferică scade, sângele ne podidește, scăpând din vinele nesupuse acestei apăsări. Tot așa la aceste popoare civilizate dar inculte, lipsite de presiunea culturii colective, instinctele rele, pornirile și patimele scapă sângeroase și duc neamurile la moarte.

Ași mai aduce o pildă.

Vă amintiți de catastrofa Titanicului și de măreția cu care călătorii englezi și americani au primit moartea, disciplinând destinul și urcându-l la culmea unui simbol.

Vasul se înecă, bărcile de salvare puține la număr așteptau.... Ce-ar fi făcut alți oameni, chiar civilizați? S'ar fi înghesuit, s'ar fi strivit, s'ar fi ucis, ca să ajungă care de care mai întâi în barcă.

Dar a intervenit cultura și i-a făcut în adevăr oameni..

Cu sângele rece caracteristic, ei au ales femeile și copiii, pe cei mai slabi, și i-au urcat în bărcile de salvare. Apoi cei rămași în număr de peste 1.000 în loc să se revolte zadarnic împotriva soartei și să se deslanțue ca o patimă colectivă, s'au așezat în genunchi și au primit moartea cântând un imn către Dumnezeu. Și odată cu vasul care se scufunda repede, se scufunda în adânc și cântecul, ducând parcă în pustiurile de dedesubt nobila sfidare a omului. Gândiți-vă ce-ar fi făcut alți oameni pe care nu i-ar fi stăpânit cultura în acest dezastru al civilizației. Căci vasul Titanic cu tot confortul lui minunat reprezenta civilizația. Când civilizația s'a prăbușit, când vasul s'a spart, a rămas cultura singură omului.

Asta nu înseamnă că civilizația și cultura se exclud, sau nu pot merge mână în mână. De bună seamă că ele se pot întovărăși și ferece de omul sau norodul unde ele se îmbină. Inșă nu totdeauna civilizația presupune și cultura.

V. Voiculescu

Hina, fiica lui Dabija Vodă și Prințul Eremia

Frescă din mănăstirea Sucevița

ANCHETELE NOASTRE

— Răspunsurile D-lui Emanoil Bucuța —

1. Ce credeți despre bibliotecile populare ?

În toate țările de cultură, biblioteca populară face parte dintre întâile preocupări ale Statului, comunelor, societăților sau particularilor. Statele Unite stau în frunte. Știu astăzi și copiii ce-a făcut în acest domeniu miliardarul Carnegie. Nicăeri bibliotecile publice nu sunt mai bine înzestrate și organizate. Oricine vrea să-și facă o părere despre ce înseamnă și la ce dezvoltare pot să ajungă ele, e dator să treacă oceanul. Un specialist în materie nu se mai poate închipui, dacă nu le-a studiat la fața locului, în mediul lor. Statele Unite n'au însă o lege a bibliotecilor populare. Au ceva mai mult decât atât: biblioteca populară însăși realizată desăvârșit.

2. Ce legătură este între starea învățământului și bibliotecile pentru popor ?

Pretutindeni e o legătură strânsă între starea învățământului și întinderea bibliotecilor. Cele mai numeroase și folosite se întâlnesc în țările nordice, care nu mai cunosc pe analfabet. Așa e Finlanda, sunt Suedia și Norvegia, e Danemarca. În țările cu mari suprafețe și populație rară, biblioteca s'a făcut călătoare. Ea merge cu ușurință până la Laponi, în lădițe purtate de servicii regulate de automobil sau de vapor. O asemenea organizație, destul de bună, are și mica Belgie, cu furnicarul ei de lume.

3. Ce puteți spune despre țările cu legi pentru bibliotecii ?

Între țările vecine, mai aproape de noi nu numai geografic, sunt două, Bulgaria și Cehoslovacia, care au legi ale bibliotecilor populare. În Boemia însă numărul neștiutorilor de carte e de 2 la sută, iar în Bulgaria a scăzut sub 20. Biblioteca populară din Bulgaria e pentru noi cu atât mai atrăgătoare cu cât e mai cu seamă bibliotecă de sat și bibliotecă deplină. Ea își are adică localul propriu, care e atât sală de citire cât și loc de împrumutat cărți acasă; își are membrii cotizatori, cari o fac neatârnată bănește și o leagă de localitate; își are cursurile de bibliotecari și publicațiile bibliografice, îngrijite de o uniune centrală. Legea n'a făcut decât să consfințească o stare de fapt și să încerce s'o ajute. Ea hotărăște subvenții pentru clădirea de cămine culturale, numite acolo *citaliști*, în fiecare comună, urbană

sau rurală. Unele sunt adevărate palate.

Cehoslovacia are aproape 15.000 de biblioteci. Nici o localitate, cât de mică sau de depărtată, nu e lipsită. Fondurile de creare și întreținere se adună printr'un impozit pe cap de locuitor și se distribuie prin comune. Unde nu ajung, sunt întregite printr'un adaus de Stat. Minoritățile își au biblioteci cu cărți numai în limba lor. Câteva milioane de volume circulă din mână în mână.

O pildă de bună organizație și de puternică viață bibliotecară o dă Biblioteca municipală centrală a orașului Praga, așezată într'un palat inaugurat abia acum doi ani. Ea are în oraș peste 40 de filiale și e singura bibliotecă de acest fel, din Europa, care poate sta alături de așezămintele asemănătoare americane.

4. Ce activitate bibliotecară se desfășoară la noi ?

România se găsește într'o epocă de propagandă bibliotecară, veche acum de 15 ani. Opera de organizare n'a început încă. Cele mai mult de 10.000 de biblioteci populare pe care le avem, n'au deocamdată decât numele. Cele mai multe sunt pe lângă școli și nu și depășesc orizontul. Funcționarea e în cele mai dese cazuri diletantă și generoasă. Nu există localuri proprii de biblioteci, nu

există fonduri speciale permanente, nu există bibliotecari, nu există publicații bibliografice. Numărul neștiutorilor de carte rămâne chiar și la orașe neîngăduit de mare. Bibliotecile populare întrețin și cresc dragostea de citit, împiedicând pe absolvenții școalelor să se analfabeteze, dar nu pot crea pe știutorul de carte. Ele continuă școala, dar n'o pot înlocui. Cine iubește și înțelege într'adevăr biblioteca pentru popor, trebuie să se încordeze întâi ca poporul să fie făcut în stare să-i treacă pragul. O acțiune de înmulțire și de întărire a bibliotecilor populare românești fără o acțiune de răspândire a cunoștinței de carte n'are rost și ne-ar menține în romantismul cultural suspinător de astăzi.

Cultura a ajuns în zilele noastre o tehnică sau își are tehnica ei; nu mai e o problemă vagă și filozofantă, prilej de nesfârșite improvizații. Trebuie să ne deprindem s'o primim și s'o mânuim ca atare. Biblioteca publică e unul din instrumentele ei.

ROMÂNIA ÎN FOTOGRAFII*

Intr'una din cărțile sale de note de drum, d-l N. Iorga socotește că o țară poate fi mai cu osebire prezentată, prin reducerea ei la trei elemente caracteristice: *pădure, apă și piatră.*

Sub unghiul acestui punct de vedere, de bună seamă cel mai just, noi trăim pe un pământ din belșug dăruit: cu un peisagiu dintre cele mai variate și complete, România este o țară firesc destinată turismului — această știință a cunoașterii și organizării frumosului natural.

Inceputuri în acest sens există. Printre ele, tovarășii purcese din dorința de a chema și introduce publicul românesc în tainele munților și apelor noastre, cum de pildă „*Turing-Clubul*“, „*Carpatina*“, „*România*“, „*Turismul Românesc*“ sau celelalte asociații din Brașov, Sibiu sau Cluj, pentru a nu cita decât pe acestea, sunt cele mai meritoase și cu o activitate amplu afirmată; lor le datorează drumeția autohtonă, deopotrivă cât primii ei pași mai siguri, întâiele case de adăpost din Bucegi, Făgăraș sau Bicăz, dintre care unele așteptând excursioniști chiar în mijlocul ernei.

Dar munca lor se cerea ajutată și sporită. Muntele, câmpul și apele trebuiau mai întâi aduse printre oameni. Numai astfel vizita putea deveni mai facil reciprocă. Iar minunea aceasta a înlesnit-o *fotografia*: erbar pentru toate frumusețile pământului.

Precursori în acest meșteșug, ajuns astăzi artă, sunt aci, în București, dd. Stelian Petrescu, Berman, Țațu, și frații Vesa, la Sinaia d. W. Weiss, la Brașov dl. Oscar Adler, la Sibiu frații Fischer, la Satu-Mare dl. Ioscs Schneider, la Rădăuți dl I. Krepfler și la Cetatea-Albă dl Gr. Avachian. Lângă ei s'au adunat, mai de curând, silințele unor amatori iscusiti, cum dd. Tache

Papahagi (cu o bogată colecție de documentare etnografică), căpitan Gheorghiu, Petre Juster, Al. Meidlinger, N. Ploșor și studenții Seminarului de Sociologie al d-lui Prof. D. Gusti: aceștia din urmă făcând din verile petrecute în Fundul Moldovei, la Drăguș și Runcu, adevărate campuri de cercetare etnografică, din care au

desgropat fotografic admirabile tipuri și aspecte de viață autentic românească. Rămânea numai ca eforturile lor să fie coordonate și puse în circulație. Tocmai ceiace s'a străduit să realizeze, în ultimii doi ani, Direcția Presei. Dar câmpul ei de acțiune și împărțire a materialului străns, nu avea cădere să fie în lăuntrul țării ei, dimpotrivă, peste hotare: alăturând imaginea textului informativ, ea a distribuit, în cursul anului trecut, un mare număr de fotografii, cari au apărut în broșuri, prospecte și ziare streine, organizând în acelaș timp participarea turistică a României la Expoziția din Poznan.

Pornind astfel de la utilitatea fotografiei în acțiunea de prezentare a țării, Direcția Presei a difuzat, deasemeni, fotografii de mari dimensiuni, sub sticlă și

în ramă. oficiilor de turism streine și agențiilor internaționale de voiaj.

O parte din acest material a fost împărțit direct, iar alta prin mijlocirea Companiei Wagon-Lits. Restul face, începând dela 1 — 15 Februarie, obiectul unei Expoziții, deschisă sub auspiciile Oficiului Central de Turism, în sălile Librăriei de Stat.

Rostul ei este de a da publicului românesc o imagine cât de sumară a frumosului natural autohton și de a-l stârni pe căile, încă prea puțin bătute, ale câmpului, munților și apelor noastre...

Biserică în lemn

*) Cu prilejul Expoziției organizată de Direcția Presei, sub auspiciile Oficiului Central de Turism...

Al Bădăuța

C R O N I C A

MANIFESTUL PĂCII

Zilele acestea au fost zilele marelui sbucium și al răspicatelor mărturisiri pentru pace. O efuzie a inimei umane. Geneva a fost ținta privirilor universale: cuvântul lui Henderson și Briand, manifestul pentru pace al marilor puteri, discursul lui Paul Valery în Academia franceză, declarațiile lui Romain Rolland față de problema revizionismului și mărturisirile pacifiste ale șefului guvernului italian.

Acestea mai ales, au uimit și au înviorat, ca un vânt bun, pământul.

Ducele italian a spus d-lui Gaubert președintele Asociației presei franceze lucruri impresionante: «Se spune și se scrie în Franța că eu aș dori războiul. Trebuie să fie cineva nebun ca să susțină ruina și moartea. Eu am luat parte la ultimul război.

Se poate ca un om întreg să dorească un cutremur de pământ sau o altă catastrofa asemănătoare? Am cinci copii și trebuie să înțeleagă toți că nu doresc războiul cu nimeni».

Într'un mesagiu radio-fonic difuzat din Santa Palomba și Prato către popoarele Americii, ducele Italiei spune: «Am înaintea ochilor mei urmările triste ale războiului. Un alt măcel mă îngrozește. Italia are nevoie de pace».

Cea mai mișcătoare mărturisire este aceea făcută unui redactor londonez: «Nu voi face război decât dacă voi fi luat de gât. Cum ași putea să arunc eu, care am trecut prin infernul războiului, o țară întreagă într'un conflict? Cum ași putea să șterg amintirea îngrozitoare despre 80 de italieni făcuți dintr'o dată bucăți de o bombă austriacă? Când vorbesc mi se urcă în nări mirosul de sânge».

E o frământare din adânc care schițează o altă politică italiană, în afară.

Rămâne totuși declarația accentuată dintr'o mai veche mărturisire a Ducelui, că «egalitatea în societatea națiunilor, nu este o realitate ci un mit. Pentru pacea constantă a popoarelor trebuie să se creeze condiții cari să nu fie contrare naturii».

Se desprinde din această declarație formula italiană pentru pace: revizuirea tratatelor. Giornale d'Italia și Tribuna o subliniază, Popolo d'Italia o predică: «Adevărata pace nu se poate întemeia decât pe revizuirea tratatului de la Versailles, operă de violență. E o iluzie plină de primejdii să crezi că istoria se va imobiliza în concepțiile feroce ale lui Clemenceau».

La formula Italiei pentru pace răspunde întocmai și Romain Rolland: «statul quo e imposibil. Reclam revizuirea. Dacă nu, să punem cruce păcii pământului».

După aceste mărturisiri, interview-uri și mesagii, vine Geneva. Discursul d-lui Hen-

derson asupra dezarmării a răsunit ca un strigăt ceresc într'o spărtură de nori.

D. Henderson a spus că «membrii Ligei trebuie să arate lumii că renunțarea la război este reală. E adevărat că marea mizerie a vremii duce la o politică de dezarmare internațională dar nouă ne trebuie o alianță mondială sinceră împotriva războiului.

Pentru poporul englez, prieteni, de azi înainte, sunt numai aceia cari vor colabora la realizarea imediată a acestei alianțe».

fletul apăsător al omenirii o încredere în liniștea și în conștiința de mâine. Este cel mai frumos mesaj de speranță ce s'a aruncat asupra pământului în mizerie. El trebuie să se comunice mulțimii între cutremurări de orgă, dela amvon—părinților; dela catedră—copii or; să se rostească sub pânzele desfășurate ale steagurilor; să se facă din el un catechism.

Prin presă și prin aer să se transmită ca gir de sinceritate peste sbuciumul de pacificare a omenirii:

«In discuțiile din urmă, am văzut clar că lipsa de încredere în viitor sporită de veștile despre posibilitatea unui război, este una din piedicele ce se opun la reconstruirea economică.

Cel mai bun lucru ce avem de făcut pentru îmbunătățirea situației economice este de a nu lăsa vre-o îndoială asupra păcii Europei.

Ținem să proclamăm ca suntem acum, mai mult ca oricând, hotărâți toți, să slujim Societății Națiunilor, ca să se renunțe la război.

Omenirea nu cunoaște un act de angajament moral mai sincer și mai vibrător. Este în el exclamația universală a suferinții, strigătul însetoșărilor de pace.

Un ziar francez cerea pentru această mărturisire în care palpită inima lui Iisus finalurile biruitoare din simfonia a 9-a a lui Beethoven, simfonia iluziilor și a visurilor de victorie, marea simfonie a fericirii.

CRIZA DE IDEALISM

Privind înfățișările sufletești ale vremii, și căutând a judeca nu numai după ceea ce ne oferă ele la suprafață, ci și după legăturile lor cu adâncile isvoare din care și trag viața, vom rămâne isbiți de faptul că din toate, aceiași constatare se face vă-

dită. Criza grea prin care trecem, având drept corolar imediat suferința pe care o îndurăm ca un reflex neînduplecat al ei, nu e esențial materialistă, ci profund sufletească. Ecoul ei numai, este materializat în fapte, fie economice, fie financiare, fie sociale. Cuptorul din care ies flăcările care ne ard azi, este și rămâne acel blestemat al gheenei sufletești.

Viața își pierde senzul ei înalt, din pricină că-i răpim neconținut suportul ei firesc: sufletul. Manifestările ei fizice stau atârinate în neantul tuturor nesigurăților și-al tuturor absurdităților. Le lipsește soliditatea și certitudinea pământului de sub picioare. Am inversat rolurile. Faptele omenesti în loc de a pleca de la un imperativ spiritual, singur în stare de a crea, pornesc dintr'o simpla nevoie fizică arbitrară, care prin ea însăși nu poate fi izvor de amplificare, de creare.

Evangeliar din 1607 (M-tirea Sucevița)

D. Henderson e sincer. Sinceră însă trebuie să fie toată conștiința insulară pe care o reprezintă, sincere trebuie să fie toate conferențele diplomatice, toți suveranii, pontifii, oamenii de stat, creatorii de artă, slujbașii, muncitorii, robii și ciobanii. Și atunci, trebuie să se înlăture orice vorbire primejdioasă despre război și să se controleze abecedarele și cărțile școlare ale popoarelor ștergându-se din ele tot ce întărește, tot ce neliniștește și inveninează un popor. Să se înăbușe în germinția ei orice sămânță de furtună. Să se strivească ura în inima care a înalțit-o.

O educație a păcii trebuie să intre în preocuparea misionară a scoalei

Substratul vieții universale trebuie să fie frumusețea inimei lui Iisus, predica și parabola mesianică.

«Manifestul păcii» semnat de Briand, Henderson, Curtius și Grandi pune în su-

Singur sufletul poate aduce o «creștere», — cele materiale sunt rigide și incapabile de a fi cantitativ mărite. Iar calitativ, cu neputință...

Vremea pe care suntem siliți a o trăi este, neîndoelnic, mică, fiindcă nu ne dă această putință de „creștere” — necontenita depășire, care, singură, însemnează ceva în drumul spre împlinirea veacului din urmă.

O, dacă ne-am întoarce, cu bună intenție și cu simpatie, din nou, spre suflet, și ridicându-l de pe treptele de jos, unde ca și Lazăr, nu are ce mânca, și i-am da loc în casa zilelor noastre, de sigur că el, sufletul, ar ști să înalțe în zarea vremilor, fantomatica și totuși reala flămură a idealurilor sufletești, după care însetează — și pururi va înseta — viața noastră.

Fără ideal în zarea ei, viața devine animalitate, cum, în prea mare măsură, a devenit azi.

Cercetați zarea vremii de azi: nu veți găsi nimic. E întunecat turburător sau foc bengal ridicol. Ochiul îngrijat nu află ceea ce caută. Viitorul încă e enigmatic. De ce? Fiindcă nu vrem să ridicăm pe Lazăr de jos și să-l așezăm, cu cinste, acolo unde se cade.

Până ce nu-i vom restaura primatul și nu vom reintegra spiritul în drepturile lui divine, e zadarnic să credem că vom rezolva crizele, cărora, emfatic, le zicem, economice, financiare, etc...

O singură criză este: aceea a sufletului, scos din fireștile lui îndreptări. Criza de idealism...

FAMILIA ȘI BISERICA

Oricât de nebulos și de contradictorii ar fi veștile ce ne vin dinspre marea viespar sovietic, un lucru constant se desprinde. Cele două obiective mari, pe care bolșevicii le urmăresc cu îndârjire furi-bundă sunt: Căminul și Biserica. Ei doresc cu sete distrugerea acestor pilăstri pe care societatea omenească se razimă de milenii. N'a fost armă, fie cât de scelerată pe care să n'o fi întrebuițat — n'a fost mijloc care să nu li fi fost îngăduit, — n'a fost cruzime care să nu fi fost folosită până la sleire, întru urmărirea acestui tel.

Ateismul cel mai feroce, dublat de frenetica sete de dărâmare a locașurilor de închinare, a fost otrava cu care ei a crezut că pot dizolva coeziunea căminului și prin aceasta a ajunge la o nouă alcătuire socială. Făcând din căsătorie o legătură total laică și incuviințând desfacerea ei cu aceeași ușurință cu care se despart doi oameni după ce și-au dat bună ziua în stradă, bolșevicii isbunseră la un moment, să amenințe cu adevărat temelii milenare ale acestor așezări omenești. În veșnica lui tragedie pe pământ, omul își poate închipi sârmanul! — că-i lucru lesnicos a trăi fără Dumnezeu. Dar vine trezirea. Curând, viața astfel concepută, îi apare ca zădărnica cea mai ciudată — și privirea lui se reîntoarce, pocăiită, spre zarea de lumină.

Azi, Rusia își întoarce privirea ostentiv de noua așteptare a realizării unor idealuri absurde, din nou către Dumnezeuul mângâietor și ziditor de sănătoase idealuri în fața veșnic însetatului suflet omnesc.

În adevăr, un preot fugit din Petrogradul pângărit destăinuiește într'un ziar rusesc din Paris, unele lucruri de toată însemnătatea. Poporul rusesc se reîntorce cu tărie la credință. Bezt ojnicii (ateii) nu mai au nici o trecere, — ei și cărțile lor. Odată cu această rotație pe axa vieții, reînvie puternic și căminul rusesc. Copiii sunt botezați, soții se căsătoresc religios, adunările de credincioși devin impunătoare și îndrăznețe, preoții nu mai sunt muritori de foame, ci sunt îngrijiiți de obște, teama de stăpânirea atee devine

Judecata din urmă (M-tirea Sucevița)

din ce în ce mai mică, odată cu mărirea puterii de rezistență a credincioșilor. Sufletul rusesc, cel adevărat, se ridică în orizontul bolșevic, amenințător și neînduplecat în năzuințele și vrerile lui ancestrale.

De sigur că încăierarea va ține un răstimp care nu poate fi scurt, iar ceea ce se poate lămurii de pe acum e constatarea pe care chiar unii bolșevici o fac: nu poate fi sugrumat sufletul unui popor (care e cumplită realitate), cu dezideratele birocratice și livrești ale unor ideologi (care pot fi purtătorii unor absurde sisteme ireale).

Că aceasta constituie un netăgăduit adevăr, stă dovadă nesfârșite crime pe care conducătorii bolșevici sunt siliți a le făp.ui, ca să-și mențină regimul lor ideologic.

Biserica și căminul nu pot fi distruse, ele fiind alcătuirii consfințite de voia lui Dumnezeu.

CURIERUL

■ D. Andrei Rădulescu, membru al Academiei Române, a făcut o interesantă comunicare arătând asemănarea dintre ideile și obiceiurile primitive ale țărănilor francezi din Bretania și cele ale poporului român.

Comunicarea d-lui Andrei Rădulescu trezește un viu interes pentru folklorul

necolectat și despre care d. Dem. Teodorescu a scris în numărul trecut al revistei un strălucit articol.

Suntem lipsiți de conștiință culturală când rămânem pasivi în fața agitațiilor pentru colectarea creațiilor folklorice.

■ Academia Română a însărcinat pe d. Mușlea dela Institutul limbei române din Cluj cu adunarea sistematică a folklorului nostru.

■ Consiliul general al Uniunii Naționale a studenților creștini cere dizolvarea tutului Societăților secrete, conspirative și a celor cu organizare cuasi-militară: francmasoneria, organizațiile comuniste zise culturale, societățile macabre zise sportive și gâr-zile rurale ale partidelor politice.

■ În sfârșit minoritarii de la noi se descoperă. Din disputele pe cari nu le dorim se deslușește inima și toleranța românilor. Îngăduirea noastră nu e un act de diplomatie socială ci este o realitate etnică.

Germanii din Banat acuză pe Ungurii din Ungaria că bisericele de acolo sunt în slujba desnaționalizării germanilor cari lăncezesc în mizerie culturală. În Ungaria nu există ca la noi organizații naționale germane, uniuni de meseriași germani, societăți agricole, societăți feminine ori asociații a tineretului

german.

Măhniți, șvabii din Banat scriu și cer ca aceste lucruri să se discute la tribuna lumii.

■ O Societate de la Hollywood i-a oferit 200.000 de dolari lui Einstein ca să apară într'un film documentar și sonor. Einstein a răspuns: „Prefer să petrec un ceas în laboratorul meu ca să studiez viteza luminii decât să câștig aurul tot din lume, apărând într'un film”.

■ La Paris s'a deschis o expoziție a ilustratorilor de cărți. Un comentariu vizual, grafic și ilustrat.

■ Baldensperger pregătește o mare ediție a corespondenței lui Alfred de Vigny.

■ La Paris s'a deschis o expoziție de artă ungară modernă. Expun 36 de artiști, cari trăesc și lucrează acolo. Organizații noastre artistice să-și însemne acest efort și această putere de înfăptuire.

■ In Moscova s'a creat o societate cu acest nume, care rămâne firma Republicii lui Stalin „Societatea fără Dumnezeu“. Ea e instalată în muzeul Tolstoi din care s'au scos: Tolstoi, cărțile, portretele, și autografele lui și s'au pus numai criticele aduse ideilor religioase ale lui Tolstoi.

■ Academia de arte frumoase din Paris protestează că guvernul grec vrea să construiască Palatul de Justiție, în fața Acropolei care e un patrimoniu artistic al omenirii. Ori ce fel de clădire, în fața acestor ruine de glorie elenă, ar strica frumusețea divină a locului și la protestul Academiei din Paris se asociază toate societățile savante și artistice din lume.

■ D'Anunzio a chemat telegrafic la Gardone pe sculptorul Brozzi și i-a comandat un mauzoleu spunându-i: comanda e urgentă.

■ Revistele spaniole publică bilanțul literaturii și artei pe 1930.

Manuel de Sandoval spune că arta spaniolă e influențată de creația străină și că literatura toată e o imitație servilă a câtorva modele, rău alese.

Luis Calvo subliniază criza romanului pornografic și arată că numai essais-urile și viețile romanțate au succes.

Triumful tirajului a fost al cărții lui Remarque.

■ Jurnalistul Iacoby într'un profetic articol: «Oamenii lui Lenin s'au dus» arată că, cu Rykov care a organizat la Longjumeau școala de pregătire bolșevică, leninistii au dispărut și că Stalin în neîngăduitoarea lui bănuială a rămas singur ca Robespierre înainte de Thermidor.

Bolșevismul, ca și revoluția franceză, se va sfârși singur. În concepția dictatorială a lui Stalin triumful bolșevismului se razimă pe un război furios împotriva țărilor capitaliste. «Dumpingul» a fost o mănășe aruncată, iar diplomația secretă se silește să neutralizeze Polonia și s'o detașeze din alianța cu România.

■ Sinclair Lewis e în mâna marilor cotidiene, la Berlin. A venit acolo dela Stoccolm. Subiectul întrebărilor e America. Sinclair o apără dărz: „Am să scriu o carte despre ea. Eu nu cunosc decât un european care judecă și zugrăvește just America. Acesta e profesorul francez, André Siegfried, alsacian de origină. America, mai mult decât Europa e un pământ de viitor. O lume într'o perpetuă frământare. Acu 30 de ani, America era un stat provincial; astăzi e un stat mondial. Americanii sunt oameni interesanți, mai ales pentru jurnaliști și scriitori“.

La Stockholm, laureatul american al premiului Nobel nu s'a aventurat ca Ana-

tole France în tratatele și politica din afară a popoarelor, ci și-a deslușit rolul și locul în literatura țării sale.

■ Sinclair Lewis a fost silit să-și spuie părerea despre filmul lui Remarque: „In „Nimic nou pe frontul de West“ nu e nici o agresiune împotriva moralului Germaniei.

Dacă n'ași fi cunoscut Germania așa cum o cunosc, spectacolul epic al acestui film mi-ar fi dat un mare sentiment de dragoste, de respect și de admirație pentru patria germană“.

■ Presa germană a salutat cu mare respect moartea lui Joffre. În câteva rânduri din Berliner Tageblatt e înfățișată toată stima și reverența germană pentru umanitatea mareșalului: „Joffre n'a scris un singur cuvânt împotriva Germaniei și a soldaților germani. El n'a vorbit de „boches“ ca Clemenceau; el n'a plâsmuit proiecte politico-militare ca mareșalul Foch...

■ Sigurd Ezixon, folklorist și etnograf suedez, a fost însărcinat de muzeul național al Suediei să centralizeze înregistrările fonografice și cinematografice cari s'au întreprins în toată Suedia pentru păstrarea în formă de document plastic a moravurilor și datinelor țărănești.

La noi se pierde și folklorul literar și cel plastic.

PROFESORUL I. D. ȘTEFĂNESCU

Într'o publicație de mare valoare „Orient et Byzance“ de sub direcția prof. Gabriel Millet dela Sorbona, tânărul nostru compatriot, profesorul I. D. Ștefănescu continuă să dea la iveală întinse studii asupra „evoluției picturii religioase în Bucovina și Moldova, dela origini până în sec. al XIX“.

Lucrarea este la al cincilea volum, din care două neprețuite albume cu sute de planșe, de pe frescele mănăstirilor noastre.

Primul volum, care totodată inaugurează și colecția ce se deschide cu el, se împodobește cu o prefață a prof. Charles Diehl relevând „marile servicii pe care le-a adus istoriei artei d. Ștefănescu, căruia îi datorăm o carte prea interesantă, bine informată, plină de lucruri noi, care ne învață multe atât asupra artei moldave cât și asupra artei bizantine și lungii ei influențe“.

De zeci de ani tânărul cu ochii albaștri și glasul înfocat duce o dublă viață: vara pornește cu rivna unui cucernic pelerin medieval pe toate căile vechei arte bizantine.

Nu i-a rămas colț necercetat în țară, mai cu seamă în Bucovina, pe care a colindat-o cu evlavia unui hagiu — ungher cu ungher, firidă cu firidă. Străvechile ctitorii domnești și-au dat taina frescilor măestre în mâinile lui pioase. Apoi dus de aceiași rivnă el a străbătut peninsula balcanică, în deosebi Grecia, a ucenicit la Atena, a fost la Tesalonic, a schimnicit la muntele

Atosului, a cutreerat Asia mică și s'a trudit în cercetări de răbdare la Mistra, Ravena și Venezia, și în toate marile popasuri ale artei bizantine.

După asta, trei sferturi de an se închide în inima Parisului ca într'o sihăstrie și

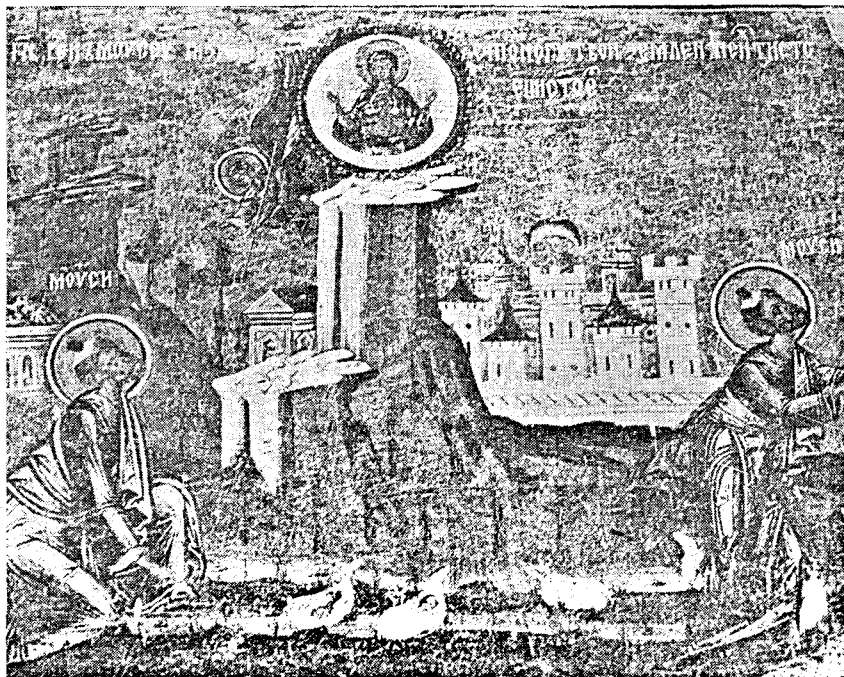
o flotilă întreagă de vase ale Domnului cu crucea în catargul turlor — către apusul cel închinător la frumuseți eterne.

Studiile d-lui Ștefănescu sânt atât de interesante că a cucerit nu numai platonice pe profesorii francezi de la Sorbona ci i-au determinat să i le editeze în această foarte voluminoasă și costisitoare publicație sub egida tipăriturilor Sorbonei. Și doar știm ce cerioși, reținuți și circumspecți sunt francezii.

Îs bând a tânărului compatriot noi o socotim ca o izbândă a culturii românești. El e un predicator al frumuseților artistice de la noi, vestitorul cunoscutelor fresce bisericesti cari sunt o glorie a artei religioase bizantine.

Profesorul Ștefănescu, care trăește la Paris între religioșii unei asociații catolice pe banul scump al marilor lui osteneți, este diplomatul autentic al culturii noastre acolo și în toate centrele de peregrinare și cercetare dela Paris și până în arșița Siciliei ori în pustietatea ruinelor de glorie ale Greciei.

Aceste rânduri nu se pot încheia fără o aducere aminte a ostenețelor lui în țară: cursurile școlare și lecțiile de inițiere artistică din vremea războiului, la Iași, institutul de studii artistice la București, expozițiile retrospective dela Fundația culturală Principele Carol, conferințele din atâtea centre ale țării și drumurile din România și din lumea artei bizantine.

Moise își scoate sandala (Frescă din Sucevița)

prelucrează toată agonisita verii. Din aceste arzătoare pelerinagii au eșit studiile amintite unde un zel și un entuziasm medieval la fel cu sufletul artei pe care o evocă, se aliază cu sinceritatea și migala criticii moderne.. Și astfel Atosul nostru românesc, Bucovina cea sfințită de artă, și-a pornit, în albumele d-lui Ștefănescu, toate navele ctitorite de Stefan cel mare și hatmanii săi,

T E A T R U

COMEDIA ZORILOR

Piesă în 4 tablouri

Pentru o cât mai mare încurajare a literaturii dramatice originale și concomitent cu hotărîrea Teatrului Național de a reprezenta în fiecare lună câte două piese românești, Teatrul Maria Ventura, va inaugura peste câteva zile așa numitele spectacole de studio cari vor da posibilitatea autorilor noștri dramatici să-și repesente cât mai multe din lucrările lor.

Inceputul va fi făcut cu piesa d-lui Mircea Ștefănescu, „Comedia Zorilor“, care va trece pe scenă în după amiaza zilei de 4 Februarie.

Tipărită în editura teatrală a ziarului „Vremea“, comedia d-lui Mircea Ștefănescu e cunoscută de toată lumea care se ocupă de teatru, și bine apreciată atât pentru originalitatea temei cât și pentru frumusețea dialogului ei. Comedia Zorilor e o analiză a sentimentelor din epoca adolescenței, apologia celei mai senine iubiri. Autorul însăși explică sensul lucrării în subtitlul piesei: *Patru tablouri din comedia adolescenței* sau în „acel „motto“ original din fruntea cărței: *Un băiat iubea o fată.* Poet și meșteșugar al dialogului

Mircea Ștefănescu

Maria Mohor

SOREANU

Și Soreanu părăsește Scena Teatrului Național.

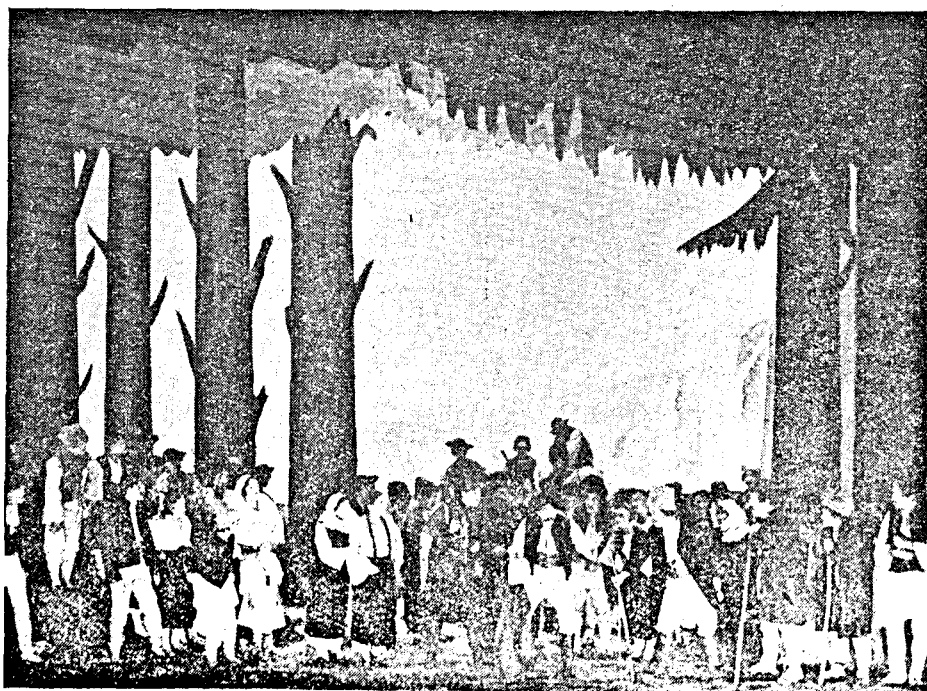
Pleacă lăsând în urmă trei zeci de ani de activitate artistică și prestigiul unui talent ce-și va găsi deapauri ecoul în istoria primei noastre scene.

Se retrag unul după altul, marii actori cari au făcut viața generației trecute și bucuria copilăriei noastre. Se retrag măștri făuritori de noi generații de artiști, dar mai ales creatori de nepieritoare momente de artă.

Actor și profesor, Soreanu a făcut ucenicie lungă în prima, și mucenicie în cealaltă. Ostracizat la început în meseria lui de actor, a răspuns acestei ostracizări, suindu-se singur pe cele mai de sus trepte ale artei.

Soreanu a fost un aristocrat al scenei, și de accia plecarea lui din Teatrul Național se face cu cel mai formidabil fast de regret, cum se cade să se facă unui adevărat aristocrat al artei.

Actul III din „Fata Ursului“
dramă țărănească de V. Voiculescu

V I T R I N A

CĂRȚI VECHI DESPRE ȚARA NOASTRĂ

Laurențiu Toppeltin, sas din Mediaș, doctor în dreptul civil și cel canonic, după ce și-a făcut o parte din studii la renumitul gimnaziu Bethlenian din Karisburg, și le-a continuat, specializându-se în științele juridice la Padova, apoi la Roma, unde în 1675 își ia doctoratul. Înapoiat în țara sa, ocupă oarecari funcțiuni în Sibiu. Se hotărăște să întovărășască pe Tobias, fiul contelui Andreas Fleischer, fruntașul sas din Sibiu, într-o călătorie prin Germania și Franța. Cu această ocaziune, Laurențiu Toppeltin dădu la lumină lucrarea sa: „*Origines et Occasus Transsylvanorum, seu erutae Nationes Transylvaniae*“ pe care o pregătise în țară, și care apărură la Lyon, în 1667, cu cheltuiala editorilor Horace Boissat și Georg Remeus, într-un mic volum în 16° de 12 file nenumerate, 212 pagini, plus 10 file pentru index.

Această carte, foarte rară, chiar în vremea ei, a fost cunoscută abia în 1762 când apărură, la Viena, ediția a doua, urmată în curând, la 1766, de o recenzie critică, cu reproducerea integrală a textului, făcută de super-intendentul și consilierul consistorial, Schwarz, din Rinteln, în care se subliniau greșelile și interpretările eronate ale izvoarelor, pe care Toppeltin le făcuse în opera sa.

Ediția originală, din 1667, de care ne ocupăm, și-al cărui frontispiciu îl reproducem după exemplarul nostru, este însoțită de zece planșe gravate de C. Lavers, după schițele lui Paul Feldmayer, reprezentând costumele dacilor, precum și ale ungarilor, germanilor și valahilor din Ardeal. Reproducem planșa 9, cu costumele românești gravură puțin cunoscută, deși se găsește și în edițiunea a doua, care e mai puțin rară.

Pe verso titlului se află armele principelui Ardealului, Mihail Apafi, căruia îi este închinată lucrarea. Frumoase ornamente xilografice se găsesc la începutul și sfârșitul capitolelor, provenind din bogatul fond tipografic al editorilor lyonezi.

Opera lui Toppeltin a avut un mare răsunet în vremea sa și a prezentat un

ORIGINES, ET OCCASVS TRANSSEYLVANORVM SEV ERVTAE NATIONES Transsylvaniæ, earumque vltimi temporis Revolutiones Historicâ narratione breviter comprehensa.

Authore LAURENTIO TOPPELTINO
de Medgy

LVGDVNI,
Sump. HOR. BOISSAT, & GEORG. REMEVS,
Anno M. DC. LXVII.

deosebit interes și pentru noi românii, de a căror origine începuse să se ocupe mai cu stăruință învățaii streini.

Cu un an înainte apăruse, cartea lui Troster, „Das alt und neue Teutsche Dacia“ de care ne vom ocupa altădată, și în care se discuta pe larg obârșia noastră romano-dacică; Toppeltin, vorbind rând pe rând, de națiunile aflătoare în Transil-

vania, ajunge la Valahi, de care se ocupă în două capitole întregi. Folosind izvoarele eunoscute în vremea sa, citează pe Eutropiu, Vopiscus, Dion Cassius, Nicefor Coniatus, Zonaras, Aeneas Sylvius, Leunclavius, Soranzo, Carion, Bonfiniu, Jovius și alții, din care, cu lux de citațiuni, stabilește că ne tragem din Români, și anume, după cel dintâi emitător al fantazistei versiuni, Aeneas Sylvius, din acel prefect roman Flaccus, despre care pomenește Ovidiu în Tristele sale.

Întreg capitolul VI, intitulat: „De Valachis Sive Oleahis“, al IX: De Lingua Valahorum & Literis“ ca și în al XIV: „De Habitu Valachorum in Transilvania“ Toppeltin le consacră națiunii pe care o simpatizează.

Lucrarea Sasului din Mediaș a fost cunoscută și larg folosită de cronicarul Miron Costin. În cronica sa „De neamul moldovenilor“ (ed. Giurescu) bătrânul moldovean, combate pe Ioan Zamoscius, citat de Toppeltin, ca pe unul ce contestă originea romano-dacică a poporului românesc, confundându-l cu cancelarul polon Ioan Zamoiski, un alt dușman al neamului nostru. Cercetările recente au dovedit că prin acel Zamoscius al lui Toppeltin trebuie înțeles Ștefan Szamosközy, cronicarul Someșan, dușman al lui Mihai Viteazul și care, firește, ne contesta originea noastră latină.

Și Cantemir a cunoscut opera lui Toppeltin și cu toate greșelile ce furnică, în lucrarea sa, greșeli luate fără discernământ din izvoarele întrebuintate, ea rămâne o frumoasă manifestățiune a unui străin care ne-a apreciat și care, în vremuri grele, a pus o vorbă bună pentru neamul nostru atât de năpăstuit în trecut și atât de pe nedrept bârfit, ca și în epoca noastră.

A. Pomescu Gilly

C A R Ţ I Ş I R E V I S T E

R Ă N D U N E L
versuri de O. Carp, ediția II

Intervalul care desparte prima ediție din 1906, a lui „Rândunel”, de cea de acum, este exact de un sfert de veac. Ceiace însemnează enorm. Pentrucă e vorba tocmai de sfertul de veac cel mai agitat și complex al poeziei noastre. Adică de epoca în care s’au ciocnit cele mai contradictorii curente și s’au arcuit cele mai neașteptate salturi.

Timpul trecut dela primele versuri ale d-lui O. Carp, deci dela epoca lui Gherea spre noi, prin frământarea și tumultul lui, poate fi considerat drept Porțile de Fier ale liricei românești, în care apele s’au liniștit acum și împărțit în cursuri regulate.

În atari condițiuni, poezia d-lui O. Carp nu putea să nu păstreze în scoica ei glasurile vremii din care s’a desfăcut, cu toate că în amintirea multora dintre cettori de atunci, versurile se închideau un sunet mult mai de argint și subțire decât ale celorlalte, vecine lor :

„Atât de trist răsună doina
Făr de cuvinte înțeleasă !
Ce dor își spune cine-o cântă,
Și ce durere îl apasă ?
Ascult-o bine cum adie
Din munții noștri, pân’ în vale,
Și spune-mi dacă știi un cântec
Mai dulce și mai plin de jale.
Nu-i plânsul unei inimi numai
Și-al unei clipe trecătoare,
Ci neamul nostru ntreg își cântă
Durerile de care moare“.

„Rândunel” e de fapt sinonim cu zbor. Ceace traduce, credem, convingerea d-lui Carp că aripile poeziei sale au izbutit să falfăie până la limanurile contemporane. De unde și această nouă ediție. Deacea am pornit pe drumurile cărții, deopotrivă cu temere și curiozitate.

Intr’adevăr, „Rândunel” nu s’a putut integral sustrage vremii : poezia cuprinsă între paginile lui este adesea construită în manieră și pe teme scumpe socialismului și semănătorismului. Bunăoară, cărciuma :

„Dar tu mereu în lacrimi
Ai sufler să mă lași,
Când vezi că fericirea
Stă’n cărciumi la doi pași“.

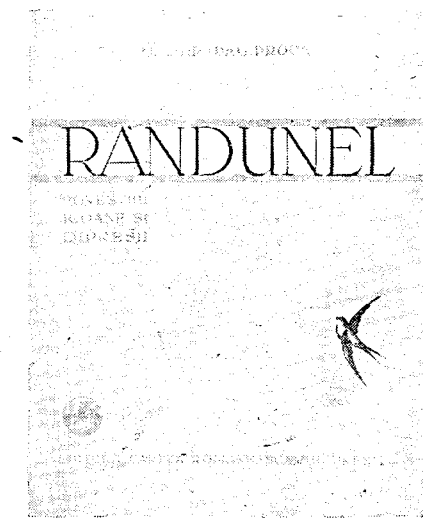
Sau poezia în care abundă numele proprii, de izvor rural :

„...Numai unul singur știe
Cine își zdrobise trupul noaptea’n ocnita
pustie,
Și că pentru totdeauna Magdalena lui
Ciulei
Se dusese depe lume și de lângă tatăl ei“.

Ori strecurarea în versuri a preocupărilor agrare, proprii ideologiei semănătoriste :

„Frunză verde de stejar
Grâu’mi crește unde ar
Și porumbul unde-l pun
Fie anul rău sau bun.
Frunză verde de cireș
Numai la cules dau greș :
Unde ar și samân eu
Strânge altu’n locul meu“.

Dar această ultimă latură, în care este vorba de câmp, de țară și de sat, cuprinde câteva din paginile cele mai realizate ale poeziei d-lui Carp : conștiința solidarității cu pământul, prezența permanentă și invi-

vizibilă în spatele omului care ară a unui lung șir de străbuni, plugari tot ca el, și imensa lor respirație care îi mișcă pletele și șterge fruntea asudată de muncă, sunt subiecte de pe ale căror coarde d-l O. Carp — prin aceasta precursor al tradițional-smului — smulge strofe ample și puternice, cum de pildă :

„Să fii tu pictor maistru, ai învia pe pânză
Adâncă n’fiorare a clipei ce-a trecut ;
Ar fi’n tablou lăcerea măreață de pe câmpuri
Plăvanii mici cu plugul, și omul la arat,
Și umbrele și satul—și s’ar vedea din toate
Că peste brazdă calcă eroi necunoscuți“.

Lângă acestea, „Rândunel” numără însă două poezii care depășesc volumul și se situează printre cele frunțase ale liricei românești. Prima se intitulază „Minuni” și poate sta alături de a d-lui Arghezi, de care se aproprie prea puțin ca temă, dar cert ca rezultat artistic :

„Din lutul drumului de țară
Căcat de labe și copite
Un bulgăre ia copilandrul
În mâinele-i blagoslovite,
Și ca un meșter îl preface
În chip de pasăre ușoară...
Dar iată lutul că tresare
Se mișcă pasărea și zboară,
Pe când copilul — Isus însuși —
Uimit și luminat de-odată
Cu n’fiorare se închină
A tot puternicului Tată...
Minunea veche, și poetul
Cu voia Domnului o face,
Când pune sufler și lumină
În lutul vorbelor sărace.
Cuvintele-i tresar, prind aripi
Și’n largul vremurilor zboară,
Având să poarte’n veci căldura
Și razele de-odinioară ;
Dar când nu le n’țeleg nimeni,
Ca pulberea cad risipite,
Și pân’la altă înviere
Le calcă labe și copite“.

A doua deschide ciclul de versuri publicate în „Neamul Românesc” din vremea războiului și cuprinde o admirabilă profesie de credință, din care cităm aceste câteva precepte de superioară artă poetică :

„În versuri totu-i altfel : revolta însăși are
Decență, și se uită cu grijă la picioare

Ca nu cumva să iasă vreunul mai puțin ;
Te potolește ritmul și rim-le te țin,
Simțirilor pui strajă și patimilor frâu,
Din vijelii faci boare, iar din șuvoaie râu,
Și astjel vechi canoane dau vorbelor putere
Să placă lumii bune și criticii severe“.

Am desprins din volumul d-lui O. Carp, desigur mai multe versuri de cât firesc s’ar fi convenit într’o simplă recenzie. Am făcut-o însă dinadins și din indoit motiv. Mai întâi pentrucă, din opera poetică a autorului lui „Rândunel” nefiind familiare lectorului de azi decât un număr infim de versuri, retipărirea cărții de față, la 25 de ani după prima ediție, echivalează cu un debut. Și apoi, spre al preveni pe acelas cititor că, pentru a ajunge să guste sămburele rămas pur al poeziei d-lui O. Carp, va trebui să aibe răbdarea de a o desghioaca de unele excese descriptive, pale ecouri eminesciene, pe alocuri prozaisme și chiar insuficiențe de cristalizare poetică : eforturi cari dau, în în schimb, tot atâtea îmb’șugate răsplăți.

Intrucât ne privește, socotim necesară aci penitența acestei mărturisiri : dintr’o sumară răsfoire a cărții lângă rafturile unei librării, pornisem rândurile acestea aproape agresiv. Cu credința că reeditarea lui „Rândunel” înseamnă o greșală. Ori cel puțin o lipsă de tact a autorului sau a editurii.

Și retractăm...

S C R I T O R I Ş I C U R E N T E
de G. Ibrăileanu

Nu o simplă întâmplare face să adăugăm, în aceiaș pagină, rândurilor despre cartea de versuri a d-lui O. Carp, pe acestea privind volumul d-lui G. Ibrăileanu, „Scriitori și Curente”. Ci, dimpotrivă, aceasta se datorează prezenței unui desvoltat simț de probitate literară, care asociază natural pe acești doi scriitori : asemeni d-lui O. Carp care și a transcris nemodificate, în „Rândunel” de acum, versurile de odinioară, d. G. Ibrăileanu, tipărind această a doua ediție, păstrează întreagă prima redacție a notelor și cercetărilor sale, astfel cum au apărut acum douăzeci de ani.

Prin contrast cu unele procedee contemporane, felul acesta al d-lui G. Ibrăileanu de a considera ca imuabil adevărul critic odată exprimat, repune în discuție problema „revizuirilor literare” : este sau nu îndreptățită critica de a-și corecta cu timpul păreriile ?

D. Eugen Lovinescu a închinat către dreptul revizuirilor : fapt care însemnează, oricât s’ar contesta, o dininuare a autorității critice în fața lectorilor. În vreme ce. d. Ibrăileanu rămâne intrinsigent.

Dealtminteri, puține din paginile acestui volum ar avea nevoie unele puneri la punct : ochiul său a știut să surprindă în apele scrisului, cu toate frângerile și firescul lui joc interior, chipul real al scriitorului.

Și, de bună seamă că, dacă liniștea judecăților n’ar fi ușor cutată uneori de un anume ton polemic, e drept străduindu-se continuu să rămână între limitele unei riguroase deconțe critice, acești „Scriitori și Curente” n’ar avea decât de câștigat.

În afară, bine înțeles, dacă d. G. Ibrăileanu nu consideră tonul polemic, drept un acid necesar criticeii...

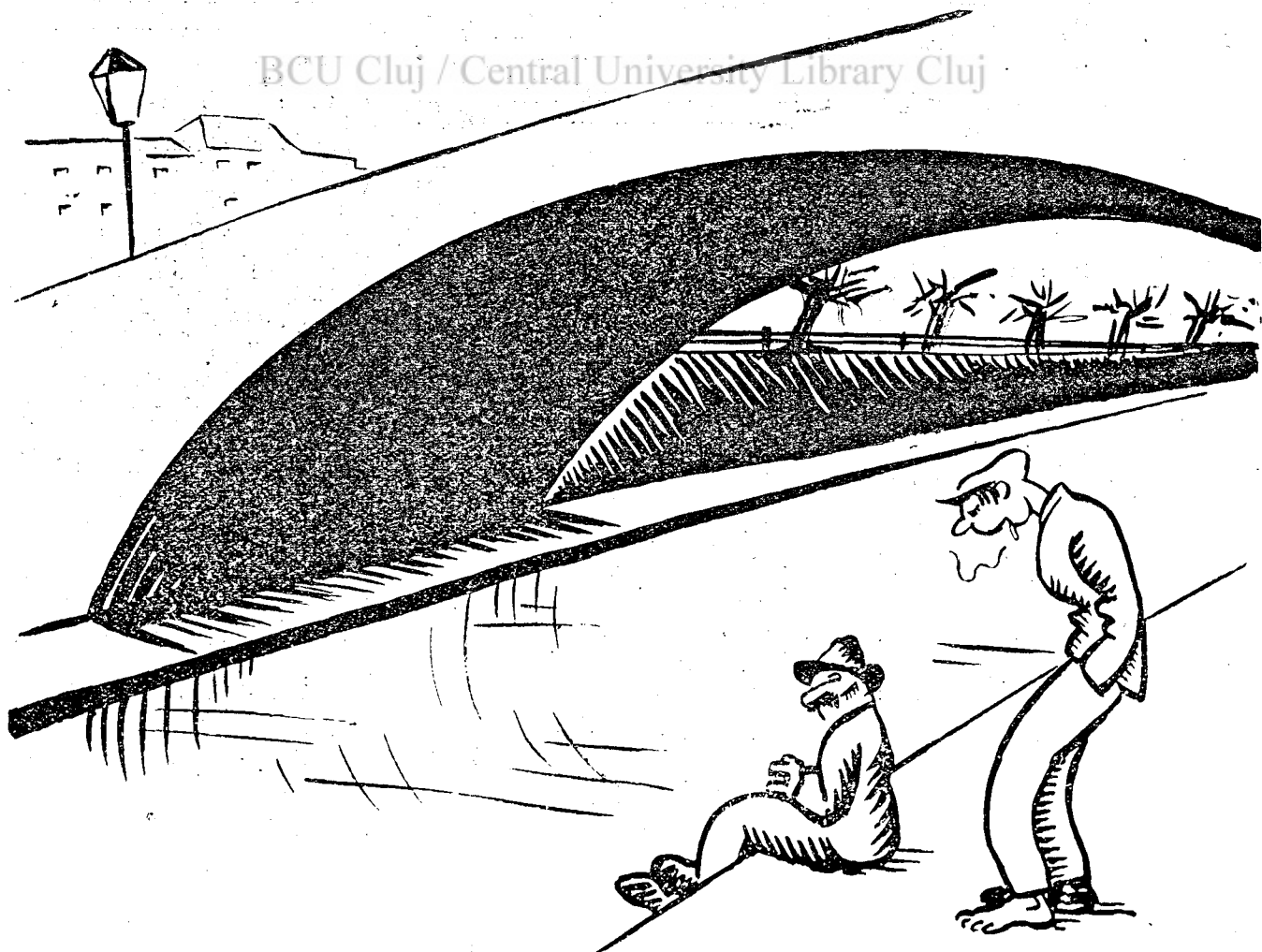
H U M O R

— Norocoaso! Tu n'ai făcut p'an...

i. val

BCU Cluj / Central University Library Cluj

OBRAZUL SUBTIRE

— Tizule am o chestie.... împrumută-mi o ghiată, că am diseară o masă!